

раціональності природничого, техніко-технологічного та соціально-гуманітарного знання.

Відомо, що методологія як система принципів, способів організації діяльності, а також правил і нормативів, претендує на універсальний характер відносно будь-якої діяльності. Щодо освітньої діяльності, розглянутої як діяльність з проектування майбутнього та культурного відтворення, то вона синтезує в собі наукові, політичні, господарські, економічні й технічні аспекти, що взаємодіють між собою і підлягають моделюванню та стандартизації в державному просторі відповідно до завдань розвитку суспільства, одним з яких є підготовка майбутніх фахівців.

З огляду на зазначене, питання методологічних засад освітнього процесу набуває особливої актуальності і висуває проблему узгодження різних позицій щодо реалізації процесу освіти (що не суперечить сутності сучасної методології, принципом якої є множинності уявлень та знань, і дозволяє охопити різні уявлення про той самий об'єкт).

Таке узгодження стає можливим тільки за умов застосування педагогічних технологій, які ставлять акцент на послідовності дій та умов освітнього процесу, без чого тиражування освітніх стандартів стає проблематичним. Разом з тим, рішення про застосування будь-яких інноваційних технологій у сфері освіти має здійснюватися виключно за умов попереднього наукового вивчення та суспільного обговорення, оскільки перехід методології до конструювання освітньої діяльності передбачає врахування багатьох соціальних чинників.

ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ

СТАНІСЛАВА ОРІХОВСЬКОГО-РОКСОЛАНА

Г. В. Коротіч, доц., канд. філос. наук, ДВНЗ «ПДТУ»

Станіслав Оріховський-Роксолан (1513–1566) – це видатний український і польський філософ-гуманіст, політолог, історик, оратор, полеміст, письменник із бурхливою біографією та блискучою освітою. Освіту він здобув, навчаючись у Перемишлі, Кракові, Відні, Віттенберзі, Падуї, Болонї. Слово «Роксолан» він, патріот, додавав до свого прізвища з метою підкреслити, що є українцем («русином»). Ст. Оріховський-Роксолан володів багатьма мовами, зокрема, більшістю західноєвропейських мов, а також давньогрецькою, латиною, давньоєврейською. Прекрасно знав роботи античних мислителів і своїх сучасників, спілкувався із видатними гуманістами свого часу. Вихований у душі ідей гуманізму, сам став яскравим прикладом втілення таких ідей у творчості і взагалі у житті.

Ст. Оріховський-Роксолан поділяв основні ідеї гуманізму доби Відродження, зокрема, тезу про людину-творця, яка має здатність творити себе саму, світ навколо себе та свою історію. Він підкреслював, що від самої людини залежить, чи стане вона гідною високого людського призначення, чи стане твариною, оскільки своє майбутнє створює власноруч. Це були радикально нові ідеї у порівнянні з розумінням людини у минулі епохи, викликані новими соціокультурними умовами. Гуманісти сформували ідеал людини, яка є вільною, активною, розумною, сильною, яскравою героїчною особистістю, має почуття власної гідності, вміє насолоджуватися земним життям, є творцем свого життя. Ст. Оріховський-Роксолан зауважував, що людина може уподібнитися Богу завдяки удосконаленню розуму, пізнав земні й небесні речі та себе саму. Він багато писав про видатну роль освіти і науки для самовдосконалення людини і розвитку суспільства.

Однак найбільш відомим Ст. Оріховський-Роксолан став завдяки філософським міркуванням щодо історії та політики. Сучасні українські дослідники творчості мислителя стверджують, що його можна вважати першим із східно-слов'янських прибічників теорії суспільного договору. Він заперечував божественне походження держави, виступав проти підкорення світської влади духовній та за невтручання церкви у справи держави. Держава виникає внаслідок суспільного договору, який укладається між людьми через їхнє вроджене прагнення до взаємної допомоги, через природний інстинкт до суспільного життя. Ст. Оріховський-Роксолан зробив вагомий внесок у розвиток ідей теорії природного права, підкреслюючи, що справедливою може вважатися держава, яка забезпечує життя громадян згідно з їхніми природними правами, насамперед, правом на власність, свободу совісті, слова, правом жити на власний розсуд. Принцип спільного блага повинен стати основою життя людини. Це означає виховання патріотизму, доброчесності, соціальної активності, підпорядкування особистого інтересу суспільному. Першоосновою права є мораль.

У Ст. Оріховського-Роксолана можна прочитати, що не держава утворюється заради короля, а король обирається заради держави, захисту підданих від внутрішніх і зовнішніх ворогів. Він повинен бути мудрим, сильним, мужнім, освіченим, справедливим, чесним, дбати про розвиток науки і освіти. Тоді люди почнуть слухатися його добровільно, а не з примусу. Філософ вважав, що король має дбати про повагу до себе з боку підданих. Мислитель підкреслював, що справедливість і віра – це дві «міцні фортеці» короля. Останній

повинен піклуватися, насамперед, про благо своїх підданих. Керівник держави має обирати собі в спільники найкращих, найрозумніших, дослухатися до філософів та застерігатися жадібних, здатних на хабарництво, на чвари, на порушення закону. У цілковитій відповідності до ідей гуманізму Ст. Оріховський-Роксолан вказує на те, що авторитет правителя і взагалі керівника є нагородою за славу, доблесть, а не за породу. І найважливіше для нас : король – це уста, очі та вуха закону. Закон є навіть вищим за короля. Усі громадяни повинні бути рівними перед законом.

ДЕЯКІ МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ФІЛОСОФІЇ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Г. В. Коротіч, доц., канд. філос. наук, ДВНЗ «ПДТУ»

Важко переоцінити значення філософії для формування цілісного наукового світогляду і адекватної сьогоденню системи цінностей, для духовного розвитку людини в цілому. Виконуючи методологічну функцію, філософія пропонує спеціальним наукам скористатися її методами пізнання світу і людини. Виконуючи гносеологічну функцію, філософія ґрунтовно досліджує процес пізнання, зокрема, наукового. Ці знання є конче необхідними для того, хто планує розвивати себе, науку, виробництво і в цілому суспільство. Особливо актуальною наразі є моральна оцінка реформ, що відбуваються в Україні. Філософія допомагає здійснити такий аналіз.

Зацікавлення вивченням філософії зростає внаслідок усвідомлення її значення для саморозвитку особистості та для збалансованого прогресивного розвитку суспільства. Сприяти такому усвідомленню може постійний зв'язок теоретичного матеріалу із вирішенням конкретних практичних питань людського життя. Важливо продемонструвати це на прикладах з історії філософії. Взагалі, кожен філософську проблему необхідно розглядати з історичної точки зору, наводячи думки філософів різних епох. Це розвиває вміння розуміти іншого, людину інших поглядів, іншої системи цінностей. Залучити студентів до вивчення історико-філософської спадщини можна у різний спосіб, зокрема, пропонуючи писати есе, листи від імені одного філософа до іншого, створювати уявні діалоги між філософами одного або різних періодів, тобто виконуючи завдання подивитися на наш світ очима мислителів, які жили до нас.

Необхідним є проблемний виклад матеріалу, із намаганням проводити паралелі між історико-філософськими періодами. Не нудне диктування, а залучення до активного обговорення, із несподіваними